

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 336. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357795408/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

over Fichtes Jeg), og som strækker sig gennem næsten alle Hoffmanns Fortællinger for at naa sit Højdepunkt i hans Hovedværk *Elixir des Ténfels*. Man finder det overalt hos Romantikerne, hos Kleist i *Amphitryon*, hos Achim v. Arnim i *Die beiden Waldemar*, hos Chamisso i Digtet *Erscheinung*, hos Brentano, spøgende behandlet, i *Die mehreren Wehmüller*. For E. T. A. Hoffmann er Jeget kun en Maske over en anden Maske, og han morer sig med at skalle disse Masker af. Hvad vi saa antydet hos Roquairol, er udført hos ham.

Hoffmanns Levned giver Nøglen til den særegne Manér, som den romantiske Selvfordobling antog hos ham. Han blev født 1776 i Königsberg som Søn af Forældre, der levede i et usandt-drægtigt, snart opløst Ægteskab. Moderen stammede fra en Familie, i hvilken der herskede den pinligste Kærlighed til Orden og den strengeste Sømmelighedsfølelse med Hensyn til alle ydre Former: Faderen var ligesaa uregelmæssig som aandrig og havde uordelige Tilbøjeligheder, der var hans Svigerforældres Familie en Gru. Tidligt mistede Theodor Hoffmann sin Moder, og en Onkels pedantisk strenge Opdragelse gjorde de kun sjældent mulige Udbrud af den geniale Drengs Luner des mere vilde og gale. Han gav sig Luft i sære musikalske Kompositioner, men fremfor Alt i højst talentfulde Karikaturtegninger. Saa begyndte han at studere Jus som Brødstudium og syslede ved Siden deraf ivrigt med Musiken. Tidligt stod han i et lidenskabeligt Kærlighedsforhold til en ung gift Kone. Han elskede hende med et Sværmeri, der nær havde gjort ham forrykt i Hovedet, og stod i Begreb med at ligge fuldstændigt under for sine Sindsbevægelser, da han, tyve Aar gammel, rev sig løs ved at forlade sin Fædreneby.

Snart derefter blev han ansat i Posen, hvor den Vildskab i Fornøjelser og Udsvævelser, som herskede i Datidens Polen, rev ham ganske med sig og væsenligt forandrede hans Karakter. Fra Posen blev han — betegnende nok fordi han i sine Karikaturer havde givet en af sine højeste Foresatte til Pris for Latteren — forflyttet til Plozk, hvor han atter tog sig noget sammen. Efter faa Aars Forløb fik han (1804) en Ansættelse som Regeringsraad i det dengang præjsiske Varsjov. Det brogede og rige Liv i Varsjov, der var hovedstadsagtigt og tillige ganske fremmedartet for en Tysker, har givet Hoffmann hans endelige Præg som Skribent. Meget af det Gale og Besynderlige i hans Forfatter-skab lader sig føre tilbage til Varsjover Livslysten og Ubundet-

heden. Her traf han Zacharias Werner, hvem det polske Liv, som det var ved Aarhundredets Begyndelse, heller ikke havde ladet uberørt. Og her levede han, selv en lidenskabelig Dyrker af Musiken, med andre Musikbegejstrede, og fandt, mens han omhyggeligt passede sit Embede, Tid til at udsmykke flere Sale *al fresco*, forsyne et Biblioteksværelse med Relieffer, som han udførte i Bronze, og til at male et Kabinet i ægyptisk Stil, i hvilket forunderlige Fremstillinger af ægyptiske Guder behændigt var sammenflettede med Vrængbilleder af hans Bekendte, som han havde forsynet med Haar og Vinger. Her i Varsjov dirigerede han ogsaa for første Gang Koncerter.

1806 blev som bekendt den præjsiske Regering i Varsjov styrtet. Hoffmann saa først den russiske Hærs Fortrav, bestaaende af Tatarer, Kosakker og Basjkirer, fylde Byens Gader. Snart derefter rykkede Murats Ryttere ind i Varsjov. Hele den Folkevandring, som Napoleons Felttog satte i Bevægelse, har han ingttaget, og senere har han set Napoleon selv, i hvem han som god Tysker afskyede Tyrannen. I Dresden var han i 1813 i nærmeste Nærhed Vidne til flere mindre Kampe og til et Slag; han saa en Valplads, oplevede Hungersnød og en Art Pest, som Krigen der medførte; kort sagt alle Tidsalderens Rædsler befrugtede hans Indbildningskraft — ejendommeligt nok fra først af kun paa den Maade, at det ytrede sig i en Række pudsige Karikaturer af de Franske.

Han havde i en ung Alder giftet sig med en smuk polsk Dame, der blev ham en kærlig og taalmodig Hustru; hende har han tilsyneladende havt at takke for, at han med sit saa op-hidsede Nervesystem dog levede saa længe, som han gjorde. Hans Ægteskab udelukkede ikke heftige Lidenskaber for andre Kvinder, men alle disse Forelskelser synes dog snarere at have havt deres Rod i Indbildningskraften end i en virkelig Følelse. Ogsaa i Erotiken var han Fantast. Tre Dage efter at en ung Frøken, i hvem han var forelsket indtil den yderste Overspændthed, havde forlovet sig med en anden, var han allerede fuldstændig trøstet og ved Selvironi frigjort for sin Lidenskab. Den blotte Vrængen hjalp ham bort over det Værste.

Efter at han havde været Teaterarkitekt i Bamberg og senere Musikdirektør i Dresden, tilbragte han sine sidste Leveaar som Medlem af Kammerretten i Berlin. Her blev den saa forbausende udrustede Mand, der kunde skrive Bøger, fantasere paa